

**Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»**

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Страхування

	повна назва навчальної дисципліни
для підготовки здобувачів освіти ступеня	фаховий молодший бакалавр фаховий молодший бакалавр/молодший бакалавр/бакалавр
галузі знань	07 Управління та адміністрування шифр і назва галузі знань
спеціальності	072 Фінанси, банківська справа та страхування код і найменування спеціальності
освітньо-професійна програма	Фінанси і кредит назва освітньо-професійної програми
статус дисципліни	обов'язкова обов'язкова/вибіркова

Харків, 2023 рік

Розробник: Постольна Наталія Олександрівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст I категорії

Гарант освітньо-професійної програми: Нагорна Ірина Володимирівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст вищої категорії, кандидат економічних наук

Програму обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова циклової комісії

Марина МЕЛЬНИЧУК

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова методичної комісії

Олена ЗОЛОТУХІНА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Страховання» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Предметом навчальної дисципліни є цивільно-правові відносини щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання страхових подій, визначених договором страхування або чинним законодавством.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Страховання» ґрунтується на результатах засвоєння дисциплін «Фінанси, гроші та кредит», «Основи інвестування», «Сучасна економіка та бізнес-середовище організації» та є основою вивчення навчальних дисциплін «Фінансово-економічна безпека організації», «Тренінг з інформаційних систем та технологій в галузі».

Метою навчальної дисципліни є вивчення теорії та практики страхування майнових інтересів юридичних і фізичних осіб та механізму надання страхових послуг.

Завдання навчальної дисципліни:

- визначити об'єктивну необхідність, сутність, функції, принципи і роль страхування;
- розглянути особливості організації та шляхів розвитку страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності;
- проаналізувати умови особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- розкрити особливості та шляхи удосконалення фінансової діяльності страховиків.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує досягнення таких **результатів навчання:**

РН 4. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

РН 6. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.

РН 8. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.

РН 9. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

PH 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

PH 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування для досягнення спільної мети.

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів освіти таких **компетентностей**:

ІК. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 7. Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи та страхування

СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 10. Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, принципи і класифікація страхування

Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Необхідність та значення страхового захисту. Функції страхування.

Тема 2. Класифікація страхування. Страхові ризики та управління ними

Страховий фонд, його характеристика, роль та значення. Термінологія та основні поняття в страхуванні. Класифікація страхування, її значення. Загальні положення та принципи класифікації страхування. Галузі, підгалузі та види страхування. Форми страхування та їхні принципи.

Тема 3. Страховий ринок. Страхові послуги та особливості їх реалізації

Поняття страхового ринку. Страховий ринок України. Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків і страхувальників. Структура страхового ринку. Роль посередників: страхових агентів і брокерів. Внутрішня система та зовнішнє середовище страхового ринку.

Маркетинг у страхуванні. Основні завдання маркетингу у страхуванні. Дослідження ринку страхових продуктів. Етапи, які включає процес розробки страхових продуктів. Механізм реалізації страхових продуктів.

Договір страхування, його поняття. Основні умови та зміст договору страхування. Права і обов'язки сторін за договором страхування. Правила страхування.

Тема 4. Страхування життя. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків

Економічний зміст та класифікація особистого страхування. Страхування життя та його місце в галузі особистого страхування. Умови договору страхування життя. Змішане страхування життя. Страхування дітей. Страхування до одруження. Довічне страхування. Страхування додаткової пенсії.

Медичне страхування і його розвиток в Україні. Сутність медичного страхування. Страхові фонди добровільного медичного страхування. Суб'єкти та об'єкти медичного страхування. Класифікація добровільного особистого страхування. Страхування від нещасних випадків. Колективна і індивідуальна форма страхування.

Тема 5. Страхування майна

Загальна характеристика майнового страхування: економічний зміст, об'єкти та види страхування майна. Страхування майна громадян. Правила страхування майна громадян. Страхування будівель. Страхування тварин. Страхування домашнього майна. Страхування відповідальності громадян. Страхування професійної відповідальності.

Тема 6. Автотранспортне страхування

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Об'єкти та суб'єкти даного виду страхування. Моторне (транспортне страхове бюро України). Види договорів страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Страхування відповідальності перевізників.

Тема 7. Фінансова діяльність страхової компанії

Особливості та принципи фінансово-економічної діяльності страховика. Склад та економічний зміст доходів і витрат страховика. Фінансові результати страховика. Поняття фінансової надійності страховика. Умови забезпечення платоспроможності страховика. Оцінка фінансового стану страховика.

Навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту доступне на Порталі навчальних ресурсів Харківського торговельно-економічного фахового коледжу ДТЕУ.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми дисципліни	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Лк	Сз	Пз	Лз	СРС		Лк	Сз	Пз	Лз	СРС
Тема 1. Необхідність, сутність та принципи страхування	19	4	–	4	–	10	–	–	–	–	–	
Тема 2. Класифікація страхування. Страхові ризики та управління ними	19	4	–	4	–	11	–	–	–	–	–	
Тема 3. Страховий ринок. Страхові послуги та особливості їх реалізації	19	4	–	4	–	11	–	–	–	–	–	
Тема 4. Страхування життя. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків	20	4	–	4	–	12	–	–	–	–	–	
Тема 5. Страхування майна	20	4	–	4	–	12	–	–	–	–	–	
Тема 6. Автотранспортне страхування	20	4	–	4	–	12	–	–	–	–	–	
Тема 7. Фінансова діяльність страхової компанії	19	4	–	4	–	11	–	–	–	–	–	
Усього годин / кредитів ECTS	135/4,5	28	–	28	–	79	–	–	–	–	–	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Необхідність, сутність та принципи страхування

Питання 1. Необхідність страхового захисту та матеріальні основи його забезпечення.

Питання 2. Етапи розвитку страхування.

Тема 2. Класифікація страхування. Страхові ризики та управління ними

Питання 1. Групи страхових відносин.

Питання 2. Галузі страхування.

Питання 3. Організація менеджменту ризиків.

Тема 3. Страховий ринок. Страхові послуги та особливості їх реалізації

Питання 1. Елементи інфраструктури страхового ринку.

Питання 2. Стан і перспективи розвитку страхового ринку в Україні.

Питання 3. Значення збуту в процесі страхування.

Питання 4. Технологія продажу на страховому ринку.

Питання 5. Права та обов'язки суб'єктів страхової угоди.

Питання 6. Врегулювання вимог страхувальника щодо здійснення страхових виплат та страхового відшкодування збитків.

Тема 4. Страхування життя. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків

Питання 1. Стан, проблеми й перспективи розвитку особистого страхування в Україні.

Питання 2. Необхідність та проблемні аспекти впровадження в Україні страхової медицини.

Питання 3. Пенсійне страхування та його особливості.

Питання 4. Необхідність, значення та принципи надання послуг асистансу в особистому страхуванні: зарубіжний та вітчизняний досвід.

Питання 5. Зарубіжний досвід розвитку страхування життя.

Тема 5. Страхування майна

Питання 1. Страхування майна сільськогосподарських підприємств в Україні: стан і перспективи розвитку.

Питання 2. Досвід зарубіжних країн у страхуванні майна юридичних осіб.

Питання 3. Комплексні страхові продукти в майновому страхуванні.

Тема 6. Автотранспортне страхування

Питання 1. Розвиток автотранспортного страхування в Україні.

Питання 2. Страховий супровід вантажоперевезень.

Питання 3. Міжнародна система «Зелена картка».

Тема 7. Фінансова діяльність страхової компанії

Питання 1. Методичні підходи до визначення зароблених страхових премій.

Питання 2. Шляхи зниження операційних витрат страхової компанії.

Питання 3. Система оподаткування страхових компаній в Україні.

Питання 4. Управління процесом формування та розподілення прибутку страхової організації.

Питання 5. Економічна ефективність страхової діяльності.

Організація самостійної роботи здобувачів освіти регламентується Положенням про самостійну роботу здобувачів освіти у ВСП «Харківській торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу використовуються такі форми оцінювання та схема розподілу балів:

№	Рейтингові оцінки	Максимальні бали
1	Поточний контроль	60
1.1	<i>Тема 1. Необхідність, сутність та принципи страхування</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання семінарських завдань	2
	Тестування	2
1.2	<i>Тема 2. Класифікація страхування. Страхові ризики та управління ними</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання практичних завдань	2
	Тестування	2
1.3	<i>Тема 3. Страховий ринок. Страхові послуги та особливості їх реалізації</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання практичних завдань	2
	Тестування	3
1.4	<i>Тема 4. Страхування життя. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання практичних завдань	2
	Тестування	2
1.5	<i>Тема 5. Страхування майна</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання практичних завдань	2
	Тестування	3
1.6	<i>Тема 6. Автотранспортне страхування</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання практичних завдань	2
	Тестування	2
1.7	<i>Тема 7. Фінансова діяльність страхової компанії</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання практичних завдань	3
	Тестування	1
1.8	Робота з викладачем	20
2	Підсумковий семестровий контроль	40
3	Оцінка з дисципліни	100

Форма підсумкового семестрового контролю – екзамен.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою. Умовою допуску до екзамену є виконання програми

навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Тема 1. Необхідність, сутність та принципи страхування

Основні джерела інформації

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021. № 1909-ІХ. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.
2. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2020. С. 8–15.
3. Сосновська О. О. Страхування : навчальний посібник. Київ : КСУ імені Бориса Грінченка, 2021. С. 10–20.

Тема 2. Класифікація страхування. Страхові ризики та управління ними

Основні джерела інформації

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021. № 1909-ІХ. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.
2. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2020. С. 16–43.
3. Сосновська О. О. Страхування : навчальний посібник. Київ : КСУ імені Бориса Грінченка, 2021. С. 33–40, 47–55.

Додаткові джерела інформації

4. Класифікація страхування. *LingFo*. 31.05.2022. URL: <http://surl.li/peked>.

Тема 3. Страховий ринок. Страхові послуги та особливості їх реалізації

Основні джерела інформації

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021. № 1909-ІХ. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.
2. Алескерова Ю. В. Страховий менеджмент : підручник. Вінниця : ВНАУ, 2019. С. 20–29, 51–64.
3. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2020. С. 44–53.
4. Сосновська О. О. Страхування : навчальний посібник. Київ : КСУ імені Бориса Грінченка, 2021. С. 138–152.

Додаткові джерела інформації

5. Кулик Р. Ринок страхування в Україні: переваги та недоліки його розвитку : телепрограма. 30.12.2020. *Час змін* : URL: <http://surl.li/pekht>.

Тема 4. Страхування життя. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків

Основні джерела інформації

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021. № 1909-ІХ. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.

2. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2020. С. 82–111.

Додаткові джерела інформації

3. Страхування життя : відеоролик. *Forte Life Insurance*. 02.01.2018. URL: <http://surl.li/pekjs>.

4. Савчук І. Ризик чи гарантія: що таке страхування життя і як воно працює. *Український інтерес*. 16.11.2018. URL: <http://surl.li/pekkt>.

Тема 5. Страхування майна

Основні джерела інформації

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021. № 1909-ІХ. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.

2. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2020. С. 113–128.

Додаткові джерела інформації

3. Антонов Р. Страхування під час війни. *Економічна правда*. 14.04.2022. URL: <http://surl.li/pekln>.

4. Макаркина Л. Майнове страхування та особливості його податкового обліку : документ від 09.09.2002. р1186697-02. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/p1186697-02#top>.

Тема 6. Автотранспортне страхування

Основні джерела інформації

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021. № 1909-ІХ. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.

2. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004. Дата оновлення : 27.07.22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>.

3. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2020. С. 148–156.

Додаткові джерела інформації

4. Страхування транспортних засобів: списуємо витрати. *Головбух*. 29.01.2021. URL: <https://bit.ly/3js6EBo>.

5. Страхування автотранспорту в Україні. *Страхова група ТАС*. URL: <https://bit.ly/3BZXcM9>.

6. Зміни в автострахуванні для водіїв. *Економічна правда*. 02.06.2022. URL: <http://surl.li/pekrb>.

Тема 7. Фінансова діяльність страхової компанії

Основні джерела інформації

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021. № 1909-IX. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.

2. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2020. С. 181–197.

3. Сосновська О. О. Страхування : навчальний посібник. Київ : КСУ імені Бориса Грінченка, 2021. С. 226–238, 149–238.

Додаткові джерела інформації

4. НБУ – про фінансовий стан банківської системи під час війни. *Finbalance. Фінанси та економіка*. 11.05.2022. URL: <https://bit.ly/3vfmUIW>.

5. Бурдейна В. Понад пів року війни: стан та перспективи банківського сектору. *Юридична газета on-line*. 07.10.2022. URL: <https://bit.ly/3HTmCyR>.